

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ ВИТРАТ НА ОХОРОНУ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ВУГІЛЬНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ.

Головним завданням будь-якої галузі народного господарства є збільшення продуктивності праці. Разом з тим продуктивність праці обумовлена здатністю працівників фізично, фізіологічно та психофізіологічно виконувати поставлені задачі та нерозривно пов'язана з умовами праці. Охорона праці може відігравати подвійну роль в інтенсифікації виробництва: з одного боку при ігноруванні принципів охорони праці можуть виникнути різні порушення умов праці з наслідками негативної дії на здоров'я працівників, а з іншого – охорона праці може стати важливим кроком успішної інтенсифікації виробництва [3].

У вугільній галузі України склалися найгірші умови праці серед галузей промисловості. Майже кожен другий працює в несприятливих, травмонебезпечних умовах [1]. Гірничо-геологічні умови більшості вугільних родовищ відрізняються складністю глибинних процесів, в зв'язку з чим умови праці на вугільних шахтах характеризуються великою кількістю небезпечних і шкідливих виробничих факторів, які суттєво впливають на життя і здоров'я працюючих і обумовлюють високий рівень травматизму та профзахворювань в галузі. Сьогодні близько 38% від загальних захворювань людей в Україні пов'язані з дією небезпечних та шкідливих факторів у процесі праці. Незадовільний стан охорони праці негативно відбивається на економіці держави – щорічна загальна сума витрат на фінансування відшкодування заподіяної шкоди потерпілим на виробництві та інших виплат, пов'язаних з незадовільними умовами праці, становить понад 1 млрд. грн. [2].

В процесі вивчення інформації та дослідження літератури в даному напрямку показало, що така література, в основному висвітлює проблеми ефективності заходів з охорони праці та економічного збитку нанесеного підприємству. В результаті чого, не можливо сформувані цілісне уявлення про систему економічного аналізу охорони праці. Економічний аналіз охорони праці – це система способів вивчення (з використанням даних з обліку, звітності, планів, інших джерел) ефективності вкладених в охорону праці коштів, оцінки поліпшення їх віддачі [4]. Основною особливістю економічного аналізу охорони праці є те, що він має сприяти пошуку резервів підвищення ефективності праці охоронної діяльності порівняно з досягнутим рівнем, зменшення рівня виробничого травматизму і

професійної захворюваності за рахунок поліпшення умов праці, зменшення збитків з охорони праці. Це потрібно здійснювати одночасно з підвищенням ефективності господарської діяльності, поліпшенням використання виробничих ресурсів і зменшенням собівартості продукції, підвищенням рентабельності та збільшенням прибутку підприємства. В сучасних умовах соціальні та економічні проблеми на підприємствах вугільної галузі тісно переплітаються. Витрати на заходи з охорони праці ведуть до збільшення витрат виробництва, що, у свою чергу, вступає у протиріччя з одним із традиційних завдань економіки – зниження собівартості продукції. У зв'язку з цим проблема підвищення соціально-економічної ефективності стає більш актуальною. На згаданих підприємствах, реальні витрати на ліквідацію завданих збитків значно нижчі необхідних компенсуючи витрат. Аналіз організації витрат на охорону праці та існуючих методів управління ними показав, що на загальнодержавному рівні використовуються переважно адміністративні методи управління, що реалізуються через систему нормативних документів, які встановлюють необхідні до виконання вимоги. Однак низка документів не відповідає сучасним вимогам, не проводиться економічне обґрунтування існуючих нормативів. На ефективність управління витратами на охорону праці значною мірою впливає рівень інформаційного забезпечення, використання сучасних методів збору, реєстрації та обробки інформації про дані витрати та їх ефективність. Потреби управління і інформації про стан охорони праці не задовольняються повністю через відсутність відокремленого обліку витрат на згадану діяльність, які важко виділити із суми адміністративних і загальновиробничих витрат, відображених в системі фінансового та управлінського обліку. Проблему інформаційного забезпечення можна вирішити шляхом запровадження фінансового та управлінського обліку витрат на охорону праці та техніку безпеки, звітність за показниками даного підрозділу, аналіз витрат на охорону праці та техніку безпеки і аудит охорони праці. Особливо важливе місце при обробці отриманої інформації займає економічний аналіз охорони праці на підприємстві, який передбачає виконання наступних дій:

- формування системи економічних показників, які характеризують діяльність охорони праці на тому чи іншому рівні управління;
- якісний аналіз стану умов і охорони праці та причин і наслідків невиконання вимог нормативних актів з охорони праці;
- кількісний аналіз економічних показників праце охоронної діяльності; отримання висновків та розробка рекомендацій для прийняття управлінських рішень.

Під час аналізу проводять пошук джерел економії витрат на охорону праці та визначають шляхи наближення цих витрат до мінімально можливих, зберігаючи достатній рівень безпеки виробництва. Такий пошук є типовим завданням з економічного обґрунтування витрат об'єкта господарювання на будь-які види господарської діяльності, в

тому числі праце охоронну діяльність. Показники ефективності заходів щодо поліпшення умов і охорони праці використовують для економічного аналізу, оцінки, планування і контролю праце охоронної діяльності на підприємствах.

Для визначення загальної суми витрат на заходи з охорони праці на підприємстві пропонується використовувати методи: порівняльного аналізу (сума витрат з охорони праці на майбутній період визначається з урахуванням витрат минулих періодів, витрат підприємства-зразка, середньогалузевих чи загальнодержавних питомих витрат); графо-аналітичного аналізу беззбитковості виробництва; аналізу основних фінансово-економічних коефіцієнтів підприємства; техніко-економічного аналізу праце охоронної діяльності на підприємстві.

У результаті чого кінцева мета вищезазначеного аналізу полягає у підготовці аналітичної інформації, необхідної для прийняття обґрунтованих управлінських рішень, що дозволяли б досягти максимальної ефективності витрат на охорону праці.

Список літератури:

1. Варення Г.А. Секретний код, або як підвищити ефективність функціонування системи охорони праці. – К.: Основа, 2009.
2. Грибан В.Г., Негодченко О. В. Охорона праці. навч. Посібник (для студ. вищ. навч. Закл.) / В.Г. Грибан, О.В Негодченко - К.: Центр учбової літератури, 2009.-280с.
3. Зеркалов Д. В. Охорона праці в галузі. Загальні вимоги. Навчальний посібник – К. «Основа» - 2011,-551с.
4. Кожанова Є.П., Отенко І.П., Серікова Т.М. та ін., Економічний аналіз. Навч. Посібник,- 3-тє вид.,доопр. І доп. / Є. П.Кожанова, І. П. Отенко, Т. М. Серікова - Х.: ВД Інжек, 2009. - 344 с.